

CASTELLS CATALANS

ORPÍ

Nom del castell: Orpí
Data de construcció: segle X
Municipi: Orpí
Comarca: Anoia
Altitud: 483 m
Coordenades: E 381253.25, N 4597547.75
(ED50 UTM 31N)
Longitud: 1° 34' 32.61" *Latitud:* 41° 31' 8.107"
(ETRS89 Geodèsiques)
Com arribar-hi: s'hi arriba a través de la carretera local BV-2132 que arrenca des de la sortida oest del poble d'Orpí, tot deixant la carretera BV-2131 procedent de Carme, i acaba just on hi ha el castell d'Orpí.

Castell d'Orpí. Fotografia de Jordi Gironès

La descripció que féu d'aquest indret l'excursionista Artur Osona (1840-1901), fa tres quarts de segle, ens assabenta que Orpí és «poblet format per l'església, la casa rectoral i un grandíós casal, que fou un jorn castell senyorial i ara està habitat per cinc famílies, entre elles la de can Claret, que en defecte d'hostal dóna acolliment al viatger. La torre de l'homenatge es troba encara intacta. Dóna ingrés principal en lo castell per la façana N., un portal d'arc rodó de pedra picada. L'església parroquial, que fou la del castell, és de fàbrica romànica, de volta de canó, però ha estat restaurada. L'àbsida, romànica, és notable. La situació d'Orpí —continua— és immillorable; assentat sobre d'unes cingleres, des de l'església i del castell, se gosa d'un encisador panorama sobre Santa Candia, sufragània d'Orpí, que s'ovira a vol d'aucell sota mateix, a un gran desnivell. En los horts de la rectoria hi ha una rica i copiosa font». Orpí és situat a 477 m d'altitud, dalt d'un roquer sobre la riera de Carme. El castell i l'església d'Orpí apareixen dalt del cingle del torrent del Morei.

El primer esment que coneixem d'aquest castell és del gener del 987, quan hom indica que el castell de Miralles afronta amb el terme de «castro Auripini». Feia ben poc temps de la falconada sarraïna, dirigida per al-Mansur, contra la ciutat de Barcelona. El novembre del

1005, la vescomtessa Geribergera donà al cenobi de Sant Cugat del Vallès uns alous que ella posseïa en el comtat de Barcelona a «Capelades», «Terraces» i «Chazmo» (Carme) —tot això en terme del castell de Claramunt— i també del «castro Orpino»; la donadora se'n reservava la propietat, però, per mentre visqués.

Entenem probable que el nom del castell d'Orpí procedeixi d'un nom personal. Seria, per tant, un cas semblant al del proper vil·la-de-Màger. Pot ésser una pista que un document de març del 1011 manifesti que el prevere «Maier» cedeix una terra, en el terme de la «Granada», que confronta amb terra que fou d'«Orpino». D'«Orpino», puix que és mencionat en pretèrit, entreveiem la possibilitat que sigui personatge vivent en el segle anterior.

Llegim que el clergue Ramon Llopart, propietari d'Orpí, ordenà testament, el 1122. La signatura de «Guillelmi de Orpi» compareix en l'escriptura de la cessió que Guerau, fill de Guillem de Montagut, junt amb altres familiars, féu al monestir de Santes Creus d'un mas «in valle Ursera» (Valldossera). L'historiador Fort i Cogul anomena la família Castellar i afegeix «que cal creure senyora, o almenys castlana, del castell d'Orpí», perquè tingué infeudat aquest castell des del 1199 fins al 1252.

El 1222, Ponç d'Orpí va vendre el castell de la Roqueta, o una castellania d'ell, a Ramon d'Avinyó. Sembla ésser, però, que podem resoldre que la família Orpí era la que exercia la castllania major d'aquest castell, a la vegada que els vescomtes de Cardona —entroncats amb els Claramunt— gaudien de la senyoria de l'indret. De fet, Orpí, com Claramunt i una munió de castells i feus, constituïen el vescomtat de Cardona quan, el 1314, Ramon Folc subjectà els dominis del casal dels Cardona, prohibint-ne l'alienació, ni amb transmissions familiars, ni de cap manera, deixant vinculats els seus territoris.

Els excessos el cavaller Ramon Tor, senyor del castell d'Orpí, comportaren la intervenció reial l'any 1320 amb la destrucció parcial del castell arribant a ser reconstruït ben aviat amb l'aixecament de l'actual torre conservada.

Quan, el 1375, el rei Pere el Cerimoniós erigí el comtat de Cardona, anomenà les localitats que estarien subjectes al nou comte on no hi manca la menció del «castrum de Orpino».

El 30 d'agost del 1400, el sobirà (Martí l'Humà) prometia que diversos llocs o castells —entre ells, Orpí— que solien ésser de la sotsvegueria d'Igualada, no serien mai alienats d'aquesta sotsvegueria ni de la vegueria de Barcelona. Orpí estava infeudat, el 1461, al donzell Bernat Sallent (o sigui que durant una colla de decennis el castell devia rutllar en possessió d'aqueixa família Sallent), de qui un escuder protagonitzà un succés que mogué el sometent d'Igualada en contra seva. L'any següent, el 21 de juliol, els consellers

d'Igualada comunicaven a la Diputació que «haguérem après los castells de Odena e de Castellauli e de Orpi sino per lo cas de Rabinat hon havem tramesos homens daquesta vila». Uns anys després d'acabada aquesta guerra de la Generalitat contra el rei Joan II, el procurador general del comte de Cardona féu, el primer de setembre del 1486, la confirmació dels singulars, universitats i castells de la Conca d'Òdena, i suposem que hi ha l'encaix d'Orpí. Majorment perquè, en el segle XVII, «Orpí» figura —dins la sotsvegueria d'Igualada i vegueria de Barcelona— entre els llocs que «son del Duch de Cardona».

El 1677 juntament amb el terme, és adquirit per Juan Serrals a la família aragonesa d'Ortal per 9.500 lliures catalanes. Els Serrals i els seus descendents, els Padró, ho van mantenir fins a la finalització de l'època senyorial.

Finalment, el nom del castell d'Orpí sona amb motiu de la campanya de les forces catalanes en l'any crucial 1714: el marquès del Poal hi havia disposat l'allotjament de tropa. Orpí fou, en aqueixa guerra de Successió, bombardejat per les forces borbòniques.

Nota: escrit extret del Volum V de l'obra sobre els *Castells Catalans* publicada per l'editor Rafael Dalmau l'any 1976.

Jordi Gironès i Vilardebò
març de 2009

